

Alte Drucke

**Elenchus Primus || ERRORVM || ANTONII SADEELIS || IN
LIBELLO DE VE-||ritate humanæ naturæ || Iesu Christi. ||
Auctore || M. BALTHASARE || MENTZERO ...**

Mentzer, Balthasar

Witebergæ, 1598

VD16 ZV 30859

VIII. DISTINCTIO: Modo majestatis &c.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149144

DE COMMUNI IDIOMA. 149
VIII. D I S T I N C T I O.
Modo majestatis &c.

1. *Ait Sadeel* : Corpus non magis est præsens modo majestatis, quàm majestas modo corporis.

Respondeo. *Vetus* $\kappa\omicron\kappa\alpha\upsilon\sigma\omicron\varsigma$, confundens rem & modum rei : subjectum & qualitatem. Accommodet autem Sadeel hanc sophisteciam ad suum dogma de sacra cœna : in qua dicit Christi corpus esse præsens spiritaliter, id est, præsencia spiritali (repudiata & damnata reali corporis ipsius præsencia, ut alibi ostenditur.)

2. Realem præsenciam, inquit, statuunt sine modo naturali.

Respondeo. Etiam realem unionem statuiamus corporis cum $\lambda\omicron\gamma\omega$, sine modo naturali. Proh Deum, quæ nobis reliqua erunt de Christo mysteria : si in omnibus locum habere debet modus ille naturalis ? Ex Sadeelis scilicet sententia, quicquid de humana natura Christi dicitur, intelligendum est modo naturali.

3. Majestatem aliam facit finitam, aliam infinitam. Finitam, quæ corpori Christi subjective inhæreat, concedit. Negat autem ei divinam & infinitam.

Respondeo. Etiam vivificatio, emundatio à peccatis &c. est majestas infinita : & tamen tribuitur à spiritu sancto carni & sanguini

guini Christi, Iohan. 6. 1. Ioh. 1. sine ejus vel abolitione, vel conversione in deitatem; qua de re suprâ sapius.

P. 125.

Argumentatur: De quibus enuntiantur proprietates siue conditiones essentielles, de jisdem enuntiantur ipsæ essentialiæ.

Respondeo. Explicio assumptionem, distinguendo inter τὸ ὁμοῦς καὶ τὸ ὑποστατικόν. De Christo, quâ homo est, enuntiatur & ei tribuuntur divina proprietates: non quatenus essentielles sunt, id est, toti Trinitati communes: sed quatenus determinantur in persona τῷ λόγῳ. Eodem planè modo, quo natura divina unita dicitur humane: non quatenus natura divina communis est toti Trinitati (sic enim tota Trinitas esset incarnata: quod absit) sed quatenus sub persona τῷ λόγῳ determinata intelligitur. Et modus tum unionis tum cōmunicationis considerandus est: qui est personalis, non essentialis. Unde ratio plana est, cur de humana natura non dicatur, quod sit deitas, omnipotentia, &c. quia scilicet unio non est essentialis, sed personalis. Porro, qualis unio, talis & communicatio est, ex regula Nazianzeni. Suprà etiam aliquid de hoc argumento dictum.

P. 125.

Affert simile de homine.

126.

Respondeo. Corpus sentit, movetur non à se, non ex se, in quantum corpus est: (aliis

et lapides sentirent et moverentur: quia sunt corpora:) sed ab anima propter unionem. Inepitissime autem accommodatur similitudo à Sadeele ad mysterium de Christo: etiam non sine calumnia.

Statuunt, inquit, corpus Christi, ut est corpus humanum in specie, esse finitum &c.

Respondeo. Vbi hoc legisti, Sadeel? Non dicas falsum testimonium. Hoc dicimus: Corpus Christi, quod est τὸ δὲ τῆς, consideratum in suis essentialibus proprietatibus, est et manet finitum, etiam in ipsa unione, in æternum. Illud ipsum corpus est præsens in Ecclesia, sacramentis, medio inimicorum, beneficio unionis hypostatica. Vno verbo: Est alicubi per essentiam: est in λόγῳ per unionem. λόγῳ autem certè locis non describitur aut terminatur.

Incommoda quæ recenset Sadeel, ex nostra P. 126. sententia minimè consequuntur, sed ex ipsius malitiosa perversione. Verè enim conceptus, natus, passus est Christus. Repetantur quæ à nobis superius dicta sunt. p. 45. 46. &c.

Studiosè sectatur ἀμφιβολίαν in voce personaliter: de qua supra. Hoc enim discrimen semper manet: Corpus Christi in ipsa unione consideratur vel ex natura corporis, seu proprietatibus essentialibus: vel ex donis unionis. Exempli causa: Corpus Christi, etiam in ipsa unione est in certo loco seu ubi: ratione pro-

prietatis essentialis. Illud idem corpus est præsens in Ecclesia & medio inimicorum: ratione scilicet unionis cum *λογος*: ex qua hæc vis promanatur, ut ultra & præter naturam corporis Caro Christi sit omnipræsens. Idem de vivificatione, & alijs.

P. 127. Conatur Sadeel demonstrare pugnantiam in doctrina Ecclesiarum syncerarum, de omnipræsencia Christi, qua homo est, & præsencia corporis ejus in cœna. Videbimus ordine, quas adducit rationes. Monendum initio de vero statu: quem Sadeel pervertit. Negant adversarij, fieri posse, ut corpus Christi sit præsens in cœna dominica, quæ in his terris celebratur. Rationem addunt: quia sit uno tantum loco, nempe in cœlo. Quare præsens in terra esse non posse. Huic objectioni à nostris doctoribus opposita est doctrina de omnipræsencia Christi hominis. Quare nos ita proponimus nostram sententiam: Christus corpore suo VULT esse præsens in cœna: quia ipse sic instituit & sanxit. Potest præsens esse corpus: quia per unionem personalem est omnipræsens. Loquor autem de præsencia, qua non tantum velit adesse: sed adesse ad manducandum Christianis, juxta verba: *Edite, hoc est corpus meum.*

Nunc respondeo Sadeelis rationibus.

1. Omnipræsens a generalis est, inquit, ad omnes creaturas spectans. Præsencia cœnæ

cenæ specialis: ad Ecclesiam. Ergò illa hanc non infert.

Respondeo. Distingue inter voluntatem & facultatem instituentis. Christus, quâ homo, vult adesse cenæ: propter specialem institutionem. Potest adesse, quia omnipræsens. Petatur illustratio à præsentia Dei generali et gratiosa. Et repetatur status.

2. Propter omnipræsentiam potius dicitur corpus extra panem, quàm in pane.

Respondeo. 1. Repetatur superior distinctio. 2. Tollatur ambiguitas phraseos: In pane. Ea enim non notat locum: quod sentit Sadeel: sed medium & quasi ὅραμα quoddam corporis Christi. Christus enim in sua cenâ corpus dat manducandum, non sine pane (ut sit in spiritali manducatione, Iob. 6.) sed pane mediantie. Absit hîc localis inclusio, à nostris repudiata, à Sadeele & alijs per calumniam nimis sæpè objecta.

3. Rectius diceretur panis in corpore: propter omnipræsentiam.

Respondeo. At vetat Christi institutio, asseverantis de pane benedicto: Hoc est corpus meum. Subinde status consideretur: & adhibeatur distinctio: inter voluntatem instituentis & facultatem.

4. Omnipræsentiæ convenit esse extra P. 128. locum, potius quàm in loco.

Respondeo. 1. Panis non est locus cor-

L 3

p. ris:

poris: sed medium divinitus instituit, per quod nobis exhibetur. 2. Cum presentia conjungatur manducatio, ut supra dicebamus. Adest enim corpus Christi manducandum. 3. Status repetatur & applicetur argumentum.

5. Calumniam habet de corpore infinito: de qua supra saepius.

6. Corpus non potest esse ubiq; totum: quia non est ὅλος ὅλον, neque simplicissimum.

Respondeo. At est ipse filius Dei corpus proprium. Vnio ergo personalis largitur eam presentiam: quam dare corporis essentialis proprietas non poterat. Vbicunque cœna dominica peragitur, distribuitur ibi totum corpus singulis communicantibus. Vt enim integer Christus manet, non divisus, ut agebant veteres, & hic plenus & illic plenus: ita corpus Christi totum, non ejus aliqua particula: cum pane datur singulis reserentibus. Neq; hinc vel naturarum sequitur confusio, vel duo infinita, ut Sadeff somniat. Novit enim hæc, cavere omnia Christus, & tamen implere efficaciter institutionem suam & promissionem.

P. 129. 7. Calumnie repetitio est, de inclusione locali corporis in panem. Panis est à Christo institutum medium, quo interveniente corpus dat suum manducandum: non est locus, in quem corpus Christi includatur. Vtinam cesset tandem calumniandi libido?

2. Urget

8. Virget statum abdicationis. Nec meminit Christum subinde radios quosdam divine majestatis emisisse in media etiam exinanitione. Videre hoc poterat ex alijs miraculis : quæ sunt testimonia divine virtutis & potentie.

9. Sequeretur etiam corpus esse in calice, inquit.

Respondeo. 1. De calice hæc verba Christi sunt: Hic calix novum Testamentum est in meo sanguine. Nulla ibi mentio corporis.

2. Novit autem Sadeel statum. Dubitat, imò negat, ipse cum socijs, posse Christum adesse corpore suo in Cæna & Ecclesia. Verba cænæ de voluntate affirmant. Facultatem testatur unio & omnipotentia, adeoq; omnipræsentia. Insignis sophista est mutare statum & pervertere, ut possis libere vagari argutijs, quò velis.

Sed audi Sadeelem ampliùs: Si est in pane, inquit, vi unionis hypostaticæ, non est igitur in pane vi verborum Christi: & vicissim, si in pane est vi verborum Christi, certè non est in pane vi unionis hypostaticæ. Et qui utramque rationem simul conjungunt, illi profectò videntur ipsi disserendi rationi bellum indixisse, &c. P. 130.

Respondeo. Elenchus est oppositorum. Generalem & specialem præsentiam (quæ sunt ὑπάρχουσα) habet pro ἀντικειμένης. Saltem

L *

aliena-

attendatur distinctio voluntatis & facultatis
 & res tota expedita est. Causa praesentia cor-
 poris in cena sunt verba institutionis. His enim
 Christus declarat & spondet, velle se praesentem
 adesse, & dare corpus suum manducandum. At
 potest etiam id prestare? Sadeel enim negat,
 contendens proprietates corporis id non ferre,
 ut sit simul in caelo, & in cena, quae in terra
 celebratur. Quare altera causa est uno corpo-
 ris cum λόγῳ ὑποστατικῷ. Hinc enim facultas
 & δύναμις illa est, ut possit corpus Christi
 praesens in cena statui, & exhiberi manducan-
 dum. Breviter: Christus corpore suo in cena
 praesens esse vult, quia sic instituit: potest, quia
 est omnipotens & omnipraesens.

Ait ridiculum esse: Est omnipraesens:
 Ergo potest esse hic vel ibi.

Respondeo. Ridiculum est in cerebro
 Sadeelis. At de ipso Deo rectissime sic arguen-
 tamur. Deus est omnipotens: Ergo & potest
 mihi succurrere. Est omnipraesens: Ergo & mi-
 hi potest adesse suo auxilio, ubi opus erit. Con-
 fer praesentiam Dei generalem & gratiosam.
 Poterant haec omnia fusiùs tractari & accur-
 tiùs: sed nos hic tanquam indice digito tantùm
 attingere volumus errorum Sadeeleorum ca-
 pita: nec dubitamus affirmare, pleraq; pueri-
 lia commenta esse, quae de hoc negotio Sadeel in
 P. 131. medium attulit: quamvis ipse magna iactantia,
 in his tantùm non triumphet.